

ཞེ་སའི་ལག་དེབ་སྒྲིག་སྐྱེད་དགའ་སྟོན།

TIBETAN HONORIFIC SPEECHES

ཚུལ་ཁྲིག་མཁན། རྩོམ་སྐྱེད་གསང་བ་དག་རྩི་དང་།
ལྷན་པར་བསྟན་འཛིན་ལྟ་འཛུགས།

བོད་ཡུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟླན་ཁང་།

མེ་སའི་ལག་དེབ་ཚོ་གསར་དག་འཛོལ།

ཚུམ་ཞིག་མ་ཟུ། རོ་དགོན་གསར་བདག་རྟོ་རྟེ་དང་།
ལྷན་པར་བསྟན་འཛིན་ལྟ་འཛོལས།

བོད་ཚོར་ས་མི་དམངས་དཔེ་ཁྱུན་ཁར་།

图书在版编目(CIP)数据

藏语敬语·藏汉英对照手册/朵衮·桑达多吉, 伦巴尔·丹增拉宗编. - 拉萨: 西藏人民出版社, 2002.2

(2009.7 重印)

ISBN 978-7-223-01411-3

I 藏... II. ①朵... ②伦... III. ①藏语-敬语-手册 ②敬语-手册-藏、汉、英 IV. H214.4-62

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 010920 号

藏语敬语·藏汉英对照手册

编 著	朵衮·桑达多吉, 伦巴尔·丹增拉宗	印 张	10.875
责任编辑	德吉桑姆	字 数	100 千
英文翻译	Anna M. Roos	版 次	2002 年 2 月第 1 版
封面设计	阿旺曲扎	印 次	2009 年 7 月第 3 次印刷
出版发行	西藏人民出版社 (拉萨市林廓北路 20 号)	印 数	9,001-14,000
印 刷	拉萨福明印刷有限责任公司	书 号	ISBN 978-7-223-01411-3
开 本	787×1092 1/32	定 价	14.50 元

版权所有 翻印必究

ཞེས་པའི་ཡག་དེའ་ཕྱི་གསར་དག་འཕྱོད།

[illegible]

འདས་གཞི་མཛེས་འདས་གཞི་མཛེས་འདས་འདྲ་འཛེས་འདས་འདྲ་འཛེས་མི་ཚོ་

མདུན་བསུའི་གཏམ།

ཐོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ནི་མི་མཉམས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་གྱི་བཞོན་པ་དང་ནང་བཅུད་ཀྱི་མེས་ཅན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་རྣམ་པའི་གནས་སྐབས་ཅི་དང་ཅི་ཡང་རི་ལྟ་རི་ལྟར་གནས་པ་རྣམས་དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་མངོན་སུམ་གསལ་རྟེན་དུ་ཤིན་ཏུ་གསལ་ཞིང་འབྲུལ་པ་མེད་པར་བརྟུན་སྤྱོད་བྱེད་པའི་མ་ཟད། མི་རྣམས་ཀྱི་མེས་ཅན་གྱི་གནས་ལུགས་ཅི་དང་ཅི་ཤར་བའམ་སྤྱི་ཞིབ་པའི་ངང་བརྟུན་སྤྱོད་བྱེད་པའི་ཀྱང་ཅང་སུན་སུམ་ཚོགས་པའི་བསྟན་དང་། དུས་གསུམ་དང་། དངོས་པོ་བདག་གཞན་ལ་སོགས་པའང་ཆེས་ཆ་ཆང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་དང་། བྱ་བྱེད་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཐམས་ཅད་སྤྱི་ཞིབ་ཞིབ་ལ་འབྲུལ་པ་མེད་པར་སྟོན་པར་བྱས་པའི་བརྟུན་པ་བཅན་པ་སོགས་ནི་སྐད་ཡིག་གཞན་ལས་ཀྱང་སུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཉིད་ཤར་ན། ཁོང་མྱུར་ཐེབས་སོང་ལྟ་བུ་ལ་བྱ་སྤྱོད་དུ་“他出去了”དང་དབྱིབ་སྐད་ནང་“He went out” ལྟ་བུ་ལས་མེད་ཀྱང་། ཐོད་སྐད་ལ་ཁོང་མྱུར་ཐེབས་སོང་དང་ཁོང་མྱུར་ཐེབས་(འདུག) བཞག་ཅེས་པའི་“སོང་”དང་། “བཞག”གི་བརྟུན་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་མྱུར་ཐེབས་པ་མཐོང་ཡོད་མེད་རྟོགས་བྱེད་པ་དང་། དེ་བཞིན་“ཨ་ཆ་”དང་“ཨ་རུ”ལྟ་བུ་ལས་ན་བ་དང་། ཆ་བའི་ཆོར་བ་མི་འདྲ་བའི་བྱེད་པར་རྟོགས་པ་ལྟ་བུའང་དུ་མ་ཡོད་པ་ནི་སྐད་ཡིག་གཞན་དག་མང་པོ་ཞིག་ལ་མེད་པར་རྟུང་ངོ་། ད་དུང་འཛམ་གླིང་ཐོག་གི་སྐད་ཡིག་གཞན་ཀྱང་ལས་ལྟག་པའི་བྱེད་ཆོས་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་སྐད་ཡིག་གང་འདྲ་ཞིག་ལས་ཀྱང་ཆེས་སུན་སུམ་ཚོགས་

པའི་ཞེས་ཡོད་པ་འདི་ཡིན། གོ་རིམ་ལྟར་པའི་གྲས་ལྷགས་ཡོད་པ་ནི་ཤེས་རིག་ལྟར་པའི་ཡར་ཐོན་མི་རིགས་ཀྱི་མཆོན་
 ཉགས་ཤིག་ཡིན། ཡར་ཐོན་གྱི་ཆོགས་ཀྱི་ནང་དུ་གྲས་ལྷགས་ཕྱེད་ཚུལ་རྣམས་པའི་འདྲ་བ་ཏུ་ཅང་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་
 དེ་དག་མདོར་བཅུས་ན་དབྱེ་བ་གཉིས་སུ་བཅུ་དྲུག་ཉེ་ལྷས་ཀྱི་གྲས་ལྷགས་དང་དག་གི་གྲས་ལྷགས་སོ། བོད་རིགས་ཀྱི་
 ལྷས་ཀྱི་གྲས་ལྷགས་ལ་མཆོན་ན་ཕྱག་འཆལ་བ་དང་། ལྷ་མོ་ལུང་དེ་ཕྱག་འབུལ་བྱ་བ། རྟོད་པའི་སྐབས་སུ་དམའ་
 སའམ་གུལ་གཤམ་དུ་རྟོད་པ་སོགས་གནས་དུས་མི་འདྲ་བ་ལ་གྲས་ལྷགས་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། སྐབས་
 འདིའི་བརྗོད་བྱ་ནི་དག་གི་གྲས་ལྷགས་ཏེ་ཞེས་འོ་སྐར་ཡིན་པས་ལྷས་ཀྱི་གྲས་ལྷགས་སྐར་རོ་སྟོད་ཅམ་ལས་ཞིབ་པར་མི་
 སྟོན།

སྐབས་འདིའི་བརྗོད་བྱ་ནི་དག་གི་གྲས་ལྷགས་ཏེ་ཞེས་སྟོད་ཅངས་སྐར་ཡིན། དེ་ཡང་ལྷས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་དང་།
 དག་གི་སྐོན་ས་ཆོག་སྟུར་སྟན་མི་སྟན་དང་། དོན་བཟང་རན་ལ་བཞེན་ནས་ས་རྩལ་ཤར་བའི་ཕྱག་གི་ཆོར་བ་མི་འདྲ་
 བ་སྐྱེས་པ་ནི་ཆོས་ཉིད་ཡིན་ཏེ། འཇུག་པའི་བཞེན་གྱི་མདངས་དང་ལྟན་པའི་རང་ཆོག་འཇམ་ཞེས་དང་བཅས་ཏེ་
 སྐད་ཆ་བཤད་ན་ཉན་པ་ཤིའི་ཡིད་ལ་བདེ་བའི་ཆོར་བ་སྐྱེ་ཞིང་སྟོ་བ་འཕེལ་བ་དང་། དེ་ལས་རྟོག་ཏེ་བཞེན་བཅུས་
 ཤིང་མཁྱུས་པའི་ཆོག་བརྗོད་པ་ནི་ཉན་པ་ཤིའི་རྣ་བར་གཟན་ཅིང་ཡིད་ལ་མི་བདེ་བའི་ཆོར་བ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིན་དུ་འགྱུར་
 བས་རྗོད་པ་ཤོར་དག་གི་གྲགས་པ་ཉམས་པའི་རྒྱ་ཡིན། དེས་ན་སྐྱེ་ཤོ་སུ་ཡིན་དུང་རང་ཉིད་ཤེས་བྱ་ཆེ་ཞིང་ཀྱན་གྱིས་
 བཀུར་འོས་སུ་ཐུར་པའམ། ཡང་ན་དཔོན་ཤིའི་གོ་ས་མཐོན་ཤོར་སྐྱབས་པ། ཡང་ན་ནོར་ཡོངས་སྟོད་འཛད་མཐའ་
 མེད་པའི་བདག་ཤོར་ཐུར་པ་སོགས་ཅི་འདྲ་ཞིག་དུ་ཐུར་ཀྱང་གཞན་ལ་གྲས་ཞབས་དང་ཞེས་ཕྱེད་པའི་ཡར་བས་ཀྱི་

སྒྱུད་ལམ་བཟང་པོ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་དོར་མི་རུང་བ་ཤོད་ཅི་དགོས། འོན་ཀྱང་སྒྱུ་པོ་འགའ་ཞིག་གི་སེམས་ལ་སྒྱིཨྱོགས་
ཀྱི་གནས་བབ་རང་ལས་དམའ་བ་ནམས་ལ་ཞེས་དང་ཀྱས་ཞབས་བྱས་ན། རང་གི་བརྗོད་ཉམས་ཤོར་བའམ་རང་
ཉིད་དམའ་སར་འབྱེས་ཤིང་བྱིང་བ་ལྟ་བུའི་ལྟ་ཚུལ་བཟུང་སྟེ། གཞན་གྱི་མདུན་དུ་རམ་རམ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཁོ་ན་བྱེད་པ་ནི་
བཞད་གད་ཀྱི་ལུ་ལྟེ། དེ་ལྟར་བྱས་པས་རང་གི་སྒྱུ་གྲགས་མཐོ་དུ་འགྲོ་བ་ལྟ་ཅི་གྲགས་པ་ཉམས་པའི་རྒྱ་ཁོ་ན་ནོ།
དེ་ལས་སྟོན་སྟེ་གཞན་ལ་ཀྱས་ཞབས་དང་ཞེས་བྱས་ཆེ་རང་གི་སྒྱུ་གྲགས་འཕེལ་ཅིང་གཞན་གྱི་ཀྱས་བཀྱར་ཐོབ་པ་སྟེ་
གཞན་ལ་ཀྱས་ཞབས་དང་ཞེས་བྱེད་པ་ནི་ཡ་རབས་དམ་པའི་སྒྱུ་ཚུལ་ཡིན་པས་སོ།

སྒྱིཨྱོགས་ཀྱི་འཆོ་བའི་ནང་ཞེས་བྱེད་མི་བྱེད་ཀྱི་གནས་སམ་ཡུལ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི།

1. རང་གི་སྒྱུ་གྲ་དང་སྟོབ་མ་ནམས་ལ་ཞེས་མ་བྱས་ན་མངོས་པ་སྟེ། སྒར་གྱི་སྒྱིཨྱོགས་ནང་པ་མས་རང་གི་སྒྱུ་
གྲ་ཞེས་དང་ཀྱས་ཞབས་བྱས་ན་སྒྱུ་གྲའི་བསོད་ནམས་ལ་གནོད་ཅེས་བརྗོད་སྟོལ་ཡོད་པ་དང་། དགེ་ཆུན་གྱིས་རང་
གི་སྟོབ་མར་ཞེས་བྱས་ན་སྟོབ་མ་དེའི་ཆོ་བསོད་དབང་ཐང་ལ་གནོད་ཅེས་ཟེར་སྟོལ་འདུག་ཀྱང་། ད་ལྟའི་སྒྱིཨྱོགས་
ནང་བསོད་ནམས་དང་དབང་ཐང་སོགས་ནི་ཆོན་རིག་དང་མི་མཐུན་པའི་ཆོས་ལྷགས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་ཙམ་ཡིན་པས་ཡིད་
ཆེས་བྱེད་དང་མི་བྱེད་པ་སྒྱིཨྱོགས་སྒྲ་ལང་། སྒམ་ལྟ་བུ་དམིགས་བསལ་སྟུང་རང་གི་སྒྱུ་གྲ་འཕ་སྟོབ་མ་ལ་ཞེས་
དང་ཀྱས་ཞབས་བྱེད་སྟོལ་མེད་སྟབས་པ་མས་རང་གི་སྒྱུ་གྲ་ཞེས་བྱེད་པ་ནི་མི་མངོས་ཤིང་གཞན་གྱིས་འཕུ་བའང་
མཐོང་ངོ་། འོན་ཏེ་རང་གི་སྒྱུ་གྲ་འཕ་སྟོབ་མ་གང་ཞིག་སྒམ་པའི་ཡང་སྟིད་ལྟ་བུ་ཡིན་ན་སྒྱུ་ལ་སྒྲར་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་
ཉིན་དེ་ནས་བཟུང་སྟེ་པ་མ་དང་དགེ་ཆུན་གྱིས་ཀྱང་ཞེས་བྱེད་པར་སྒྲར་ངོ་། འདི་ཡང་ཆོས་ལྷགས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་ཙམ་

ཡིན་པས་འདིར་ཁོད་པའི་དགོས་པ་ཡོད་དམ་སྟུག་ན། ཡོད་དེ་ད་ལྟའི་ཆར་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ནང་ཀུན་ཏུ་སྤེལ་པའི་ཡང་
སྤྱི་དངོས་འཛིན་ཕྱེད་ལུས་སུ་ཡོད་པས་གོམས་སྤོལ་འདི་དག་ཀྱང་ཀུན་གྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་
ཞིག་ཡིན་པས་སོ།

2. རང་ལས་ལོན་ཆུང་བའམ་རང་དང་ལོན་མཉམ་པ། ཐ་ན་རང་ལས་ལོན་ཆུང་བཟང་ཆུན་པ་ཡིན་པར་རང་
དང་འདྲིས་ཆེ་བའི་ཤྲོགས་པོ་ནང་ཚགས་ལྟ་བུ་ཡིན་ན་ཞེས་མ་བྱས་ན་འགྲིག་ལ་བྱས་ན་འང་ཚོགས་པའོ། གཞན་ཡང་
རང་ལས་ལོན་ཏེ་ཅང་གིས་ཆུང་ཞིང་རོ་མི་ཤེས་པའམ་འདྲིས་མི་ཆེ་བའི་སྤྱི་ཤྲོགས་ལ་ནི་ཞེས་མ་བྱས་ཀྱང་སྤྱོད་མེད་
ཅིང་ཞེས་བྱས་ན་མཛོས་པའོ།

3. ལོན་ཆུན་པ་གོང་ཏུ་བཀྱར་བ་ནི་ཁོད་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྲུག་འགའི་སྤྱོད་ནས་གོམས་གཤིས་སུ་
འཇགས་ཟིན་པའི་སྤྱོད་ལམ་ཞིག་ཡིན་པས། རང་ལས་ལོན་མཐོ་བ་ཡིན་ལ་རང་དང་འདྲིས་ཆེ་བའི་ཤྲོགས་པོ་ནང་
ཚགས་མིན་སྤྱོད་སྤྱང་པོ་ཡིན་ན་འང་ཞེས་ངེས་པར་དུ་ཕྱེད་དགོས། གཞན་ལ་གྲུས་ཞབས་དང་ཞེས་ཕྱེད་པ་དེ་ཡིས་
ཕྱེད་པོ་རང་ཉིད་ལ་རབས་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་གསུམ་ཐོབ་པའི་མི་ཞིག་ཡིན་པ་མཚོན་བྱུང་པ། གཞན་ལ་སྤྱོད་བཞེད་ཀུས་
ཤིང་དེའི་སྤྱོད་ཀྱིས་རང་ལ་བཟུགས་བརྗོད་དང་གྲུས་བཀྱར་ཡང་ཐོབ་སྤྱིད་པ་ཡིན། རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་
པོའི་ནང་རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཁུལ་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱོད་བཟུང་དང་བསམ་དངོས་ཀུན་ལ་གཏོར་བཤིག་ཚབས་ཆེན་ཕྱག་ལྟེ་ཞེས་
དང་གྲུས་ཞབས་ཕྱེད་པའང་གོམས་གཤིས་རྟོག་པར་རྩིས་ཏེ་ཕྱེད་མི་ཚོགས་པ་བརྩིས་པར་བརྟེན་ཞེས་དང་གྲུས་ཞབས་
ཕྱེད་པའི་གོམས་གཤིས་བཟང་པོ་རྣམས་ཀྱང་རིམ་བཞིན་འཇའ་ཡལ་བ་ལྟར་གྱུར་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ཉང་གི་ཚོགས་

ཆེན་བཅུ་གཅིག་པའི་རྗེས་དང་། ལྷག་པར་དུ་བཟུང་བཙས་སྒོ་དབྱེད་ཀྱི་ད་རྒྱལ་བཟང་པོར་བརྟེན་ནས་མི་རྣམས་ཀྱི་
 དངོས་པོའི་འཆོ་བ་ཉིན་བཞིན་ཡར་རྒྱས་ཀྱིས་དངོས་པོའི་དཔལ་ཡོན་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་བསམ་པའི་
 དཔལ་ཡོན་ཡང་གཅིག་ལ་གཅིག་བསྟེན་ཀྱི་རང་བཞིན་ལ་བརྟེན་ནས་དར་འཕེལ་འགྲོ་བཞིན་པའི་སྐབས་འདིར། མི་
 རྣམས་ཀྱི་བསམ་པའི་བྱང་ཚད་མཐོ་དུ་ཕྱིན་ཏེ་ཡ་རབས་ལྷན་ཞབས་ཀྱི་སྒྱུད་བཟང་ཡང་གོང་དུ་འཕེལ་བ་ལ་བརྟེན་
 ནས་གཞན་ལ་ལྷན་ཞབས་དང་ཞེས་བྱེད་མཁན་ཡང་རྗེ་མང་རྗེ་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་ཡིན་གྱིང་། ཡོ་མང་རིང་ཞེ་
 སའི་ཆོག་སྒྱུད་པ་ཉུང་བའི་དབང་གིས་དུས་རྒྱུན་སྐད་ཆ་གོད་པའི་སྐབས་སུ་ཞེས་རྒྱུ་ཆག་ཆག་དང་། ཞེས་གོ་སྟོག་ཞེ་
 ས་བྱ་ཆོག་ཉིས་བཅེགས་སོགས་བཞད་གད་ཀྱི་རྒྱ་དུ་འགྲོ་བ་མང་པོ་ཞིག་གོ་རྒྱ་འདུག་པས་དེ་དག་ལ་སན་ཆེད་དང་།
 རྒྱ་རིགས་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་མི་རིགས་ཁག་གི་ནང་པོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྒོ་བ་སྒྱུར་བྱེད་མཁན་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་གྱིང་། ཁོང་
 ཆོས་པོད་སྐད་ཡིག་སྒོ་བ་སྒྱུར་བྱེད་པའི་ནང་ཞེས་མི་མེས་པའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་དང་འཕྲད་བཞིན་པ་དེ་ཆོར་ཡང་
 གཟིགས་བདེ་ཡོང་ཆེད། ང་ཆོས་དལ་མ་ཞེས་འཇག་དེབ་གསར་སྟྲིག་ཅོག་ཞར་བྱང་《གོ་རིམ་མཐོ་དམའི་ཞེས་བྱེད་
 ལུགས་ཀྱི་རྣམ་བཤད་མདོར་བསྟུན་》ཞིག་ཙམ་སྟྲིག་ཞུས་པ་ལགས་གྱིང་དུས་ཆེད་དང་ཅོས་རྒྱ་གཉིས་ཀ་མ་ལྟེང་བའི་
 དབང་གིས་ཆ་མི་ཆང་བའི་སྒྱུན་ངེས་པར་གྱིད་པས་རྒྱ་ཆེད་གཟིགས་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ལེགས་བཅས་དང་། ཁ་སྐོང་གི་
 དགོངས་འཆར་ལྷག་པོར་སྦྱོལ་བར་མཐུན།

བོད་སྐད་སྒྱུར་བྱ་ཆེན་མོ་དོན་དགོན་གསར་བདག་རྒྱ་
 རྒྱུན་པར་བརྟན་འཇིན་ལྷ་འཆོམས་གཉིས་ནས།

Foreword

The Tibetan language is a language that can clearly, unmistakably and thoroughly express the universe, all sentient beings' activities and all situations. Not only that, but it can also account for every mental state very accurately and precisely. What is more, it is endowed with an excellent lexicon, three verb tenses, and special indicators that signify the agent and the recipient of an action. These qualities make it a very remarkable language: for instance, while in English one can only say 'He went out' and in Chinese '他出去了', in Tibetan there are different ways of saying this 'ཁོང་གྱི་ལ་ཐེབས་སོང་།' or 'ཐེབས་ཤག' or 'ཐེབས་འདུག' depending upon whether the person speaking has actually seen the person go out or not. Likewise, such expressions as 'A tsa' and 'A chu' can express a variety of feelings, such as pain or cold. There is still another characteristic of the language of the Roof of the World that makes it remarkable. It is the honorific form, called *she - sa* (ཞེ་ས་) in Tibetan. The *She - sa* forms have gradations that are used according to the status of the person addressed, which is a trait of educated people. In an advanced society, there are numerous ways of showing respect which can be summed up into two categories: physical and verbal. In the Tibetan society, the former can be expressed through prostration, raising one's hands over one's head, taking off one's hat, or choosing a lower seat. Although there are diverse ways of

behaving in a polite way physically, the aim of this book is to study verbal politeness, *she - sa*, which we will briefly introduce here. Physical attitude and the use of pleasant or harsh speech, and a good or bad demeanor, affect one's listener in different ways. Listening to a smiling person speaking softly and using *she - sa* causes one to feel comfortable and happy. On the contrary, listening to harsh and disrespectful words causes one to feel uneasy. This also harms the speaker's reputation. What's more, one should behave in correct and polite manner towards others, whether the person is a highly knowledgeable person whom everyone respects, a high leader or somebody who suddenly acquired limitless riches. There are some people who consider the use of *she - sa* towards people of a lower social status will hinder their prestige or lower their position. This view and fear of other's opinion is mistaken and laughable and actually causes the decline of one's reputation. On the contrary, behaving politely and using *she - sa* will increase one's good name and win to oneself other's people's respect, it being the proper conduct of well-mannered and honest people.

There are three situations in social life in which it is important to know whether or not to use *she - sa* :

- 1) It is recommended not to use *she - sa* towards one's own children and students. In the pre-1950 Tibetan society, it was traditionally believed that parents addressing their children using *she - sa* would harm their children's merits (*bsod - names*) as well as teachers using *she - sa* to

address their pupils would harm their students' high moral status (*dbang - thang*).

Today's society views merits and high moral status as religious outlooks in contradiction with science. Thus, not everybody believes in them. But before, towards one's own children and pupils (lamas excluded) there was no habit of using *she - sa*, Therefore, parents and teachers using it to address their children or students were considered to be behaving wrongly and were prone to criticism. But, if one's child or student is a reincarnation from the day of his/her recognition, his/her parents and teachers should address him/her using *she - sa*. This also being a religious view one may wonder if it should be mentioned here: the answer is 'yes', because everyone who speaks Tibetan needs to know that it is customary to address all reincarnations from around the world in this way.

2) It is acceptable to either use or not use *she - sa* with people younger than oneself or the same age, or slightly older provided that one is well acquainted with them. Even though it is correct to not use *she - sa* with much younger people or children, using is better.

3) Respect towards elderly people has been customary in Tibet for thousands of years. It is compulsory to use *she - sa* towards people older than oneself and towards people not belonging to one's circle of friends, even if the person is a beggar. The use of *she - sa* shows one's good manners and education. It also gives a pleasant feeling to others and makes one worthy of *she - sa* in return.

During the Great Cultural Revolution, a very extreme wave of destruction raged across the whole country, threatening its people and their ways of thinking. *She - sa* and respect were then viewed as old customs which were forbidden. These nice habits gradually disappeared. But after the 11th Communist Party Plenum [1978], and especially thanks to the Opening Door Policy, the people's material life improved daily, wealth increased and simultaneously mental abilities improved. Thus the education level rose, and polite and respectful attitudes gradually returned. As a result the use of *she - sa* spread among the population. But because *she - sa* had not been used for many years, it was a broken, mistaken and redundant *she - sa*, in other words, a funny *she - sa*, that emerged in everyday speech.

We decided to write this *she - sa* dictionary *The Compendium of Graduated She - sa* with the aim of helping today's *she - sa* speakers, both Tibetan and the numerous Chinese and foreigners who are learning Tibetan, but because of their lack of knowledge of *she - sa* encounter many difficulties. Still, due to lack of time and documentation, this work is incomplete and unsatisfactory. We ask the readers to give us their suggestions and to let us know of any mistakes we have made.

Dho Gon Sang Dhak Dho Je and Tan Zin Lha Zom,
Tibet University,
Lhasa.

དཀར་ཆག

ཀ	(1)
ཁ	(26)
ག	(60)
ང	(96)
ཅ	(104)
ཆ	(109)
ཇ	(119)
ཉ	(124)
ཏ	(134)
ཐ	(145)
ད	(153)

୨	(166)
୮	(177)
୯	(182)
୮	(187)
୧୧	(202)
୧୫	(210)
୧୫	(215)
୩୮	(221)
୨୨	(224)
୩୩	(225)
୩୩	(230)
୨୨	(240)
୧୧	(241)
୩୩	(249)
୨୨	(255)

ག	(267)
ས	(275)
ཏ	(291)
ཨ	(294)
དཔེར་བརྗོད།	(298)
གོ་རིམ་མཐོ་དམའ་ཞེས་བྱེད་ལུགས་ཀྱི་ནམ་བཤད་མདོར་བསྟུས།.....		(316)

ཀ

ཡིག་སྐད།	ཁ་སྐད།	ཞེས།	ཐུས་སྐད།	དབྱིན་ཇིས་སྐད།
ཀ་ཅི།	ཀ་ཅི།	ཕྱག་རས་ཀ་ཅི།	细白布	white cloth
ཀ་གཅིག་མ།	ཀ་གཅིག་མ།	གཟིམ་ཁང་ཀ་གཅིག་མ།	一柱房间	square room of sixteen square metre
ཀ་དར་གཡོགས་པ།	ཀ་དར་གཡོགས་པ།	ཀ་དར་བསྐྱོན་པ།	献柱面哈达	to present a Tibetan silk scarf
ཀ་ཕིབས།	ཀ་ཕིབས།	གཟིམ་ཁྱུང་ཀ་ཕིབས།	走廊	rectangular room of eight square metre
ཀ་ཡེ།	ཀས།	ཁོང་།	喂(不客气的语气,指男)	"Hey!"
ཀ་རག་བཏང་།	ཀ་རག་བཏང་། དཀར་རག་བྱུགས།	ཀ་རག་གསོལ། དབྱེད་ཀ་རག་གསོལ།	粉刷	whitewash